І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 18. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 27-го СІЧНЯ (JANUARY) 1962 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 18. VOL. LXVIII.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОПОНУЄ ЗМЕНШИТИ ТОРГОВЕЛЬНІ ТАРИФИ

АМЕРИКАНСЬКА ЕКОНОМІКА МУСИТЬ БІЛЬШЕ ІМПОРТУВАТИ, ЩОБ ЗБІЛЬШИТИ ГОСПОДАРКИ НЕКОМУНІСТИЧНИХ ДЕРЖАВ

Вашингтон. — Президент Кеннеді 25-го січня ц. р. переслав до Конґресу окреме звернення, в якому просить про повновласті зменшувати торговельні тарифи з закордонними державами, щоб тим способом можна було поширити торгівлю ЗДА і країн вільного світу. Президент проєктує зменшити тарифи аж до 50% в порівнянні з теперішнім станом. Розуміється, що зменшення митних тариф було б взаємне, це значить, що і закордонні країни мали б це саме зробити. Крім того Президент просить про повновласті вести переговори про ще більше зменшення або й повну ліквідацію торговельних тарифів в тих групах товарів, в яких ЗДА і Европейський Спільний Ринок творять 80% або і більше, світової торгівлі. Ця повновласть може відноситися до одної третьої товарів, що є предметом торгівлі між цією країною і державами, що є членами Спільного Ринку: Німеччиною, Францією, Італією, Голляндією, Бельгією і Луксембурґом. Президент виразно підкреслив, що ці всі майбутні торговельні умови з европейськими державами будуть відбуватися на базі взаємности. Президент Кеннеді зазначив, що його пропозиції у зв'язку з продовженням торговельної умови, що кінчається 30-го червня ц. р., повинні бути „новим інструментом" до того, щоб ЗДА могли відповісти на той виклик, що перед ними ставить світова економіка, яка нагло зміняється і раптово зростає. ЗДА мусять використати цю нагоду, щоб включитися до торгівлі з країнами Европейського Спільного Ринку, які між собою зліквідували митні оплати, і які в договорах із іншими державами виступають як одна господарська цілість. Президент вірить, що коли Конґрес ухвалить йому вимагані повновласті, і коли ЗДА заключать договір про взаємне зменшення торговельних тарифів, тоді повстане така могутня громада атлантійських держав, яка назавжди знищить комуністичні пророцтва про те, що капіталізм підупадає. Коли зростуть економічно країни Европейського Спільного Ринку разом із ЗДА, тоді відкриються торговельні можливості з Японією, Канадою і державами Латинської Америки, які також зможуть користати з добробуту, що панує в некомуністичному світі. Президент вірить, що Конґрес ухвалить бажані ним повновласті, хоч і передбачає завзяту боротьбу в обидвох Палатах. Переслухання в цій справі мають початися коло 1-го березня. Проти проєктів Президента виступлять конґресмени і сенатори тих стейтів, які бояться, що чужі привезені товари будуть конкуренцією для домашнього промислу. Президент полегшує цю справу тим способом, що проєктує допомогу тим промисловим підприємствам, які потерпіли б напочатку внаслідок збільшеного імпорту. Кеннеді заявив, що загал американських консументів лише скористає із збільшеного імпорту, бо матиме більший вибір дешевих товарів.

Губернатор Бравн почав виборчу кампанію атакою на Ніксона

Сан Франсіско. — 24-го січня губернатор Каліфорнії Едмунд Дж. Бравн став демократичним кандидатом і старатиметься про перевибір в листопаді 1962-го року. Бравн промовляв на демократичному прийнятті для придбання фондів і сказав, що Ніксон не дбає про добро каліфорнійського стейту, бо становище губернатора має йому допомогти дістатися до Вашингтону. Ніксон, казав Бравн, хоче замінити губернаторське крісло на скочню до Вашингтону. Крім того Бравн закидає Ніксонові те, що він підтримує праві консервативні кола в Каліфорнії. Ніксон хоче „рятувати" Каліфорнію, — казав Бравн, але від чого має її рятувати? — запитував губернатор. „Чи від збалансованого бюджету, чи від найкращої виховної системи, чи від тісї економіки, яка дає найкращий добробут людям в цьому стейті, ліпший, як живуть люди в інших стейтах?"

В летунській катастрофі згинув губернатор Монтани Д. Дж. Наттер

Гелена, Монтана. — 45-річний губернатор стейту Монтана Донелд Дж. Наттер згинув в летунській катастрофі, коли літак розбився в каньйоні коло Вулф Кріку, 30 миль на північ від Гелени. Рятункова дружина не могла встановити, чи знищений зовсім літак був літаком губернатора типу С-47. Лісові робітники бачили, як розбитий літак впав в каньйон. З губернатором були ще дві особи: стейтовий комісар рільництва 42-річний Едвард С. Врен і 38-річний Денніс Б. Ґордон. Губернатор Наттер під час світової війни був капітаном летунства і за успішні лети на бомбовиках дістав був два відзначення Летунську Медалю і Літаючий хрест. Покійний губернатор був республіканцем. Губернатором був вибраний в 1960-му році на 4-річну каденцію.

В АМЕРИЦІ

● **З Білого Дому** повідомили, що поїздка пані Кеннеді до Індії в березні цього року не „буде приватною", як давніше думали, тільки „півофіційною" візитою, бо такою її уважають ті держави, що їх має відвідати „перша леді" цієї країни. Пані Кеннеді мала їхати до Азії в листопаді, але цю дату відклали на січень, а потім поїздку пересунули на березень з огляду на недугу Президентового батька. Пані Кеннеді поїде разом із своєю сестрою, княжною Лі Радзівілл.

● **В бюджеті** на 1963-ий рік є і фонди на 46,000 нових федеральних урядовців, які уряд президента Кеннеді має затруднити в урядових аґенціях, збільшуючи число федеральних працівників до 2,538,000.

● **Летунство** 24-го січня з успіхом випустило міжконтинентальну ракету Атляс зі своєї бази Ванденберґ в Каліфорнії. Цю акцію називають „операційним вишколом" і пробними вправами, що ними керує Стратегічна Летунська Команда.

● **Американський амбасадор** до Об'єднаних Націй Адлей Е. Стівенсон заявив, що він зовсім не думає про те, щоб бути демократичним кандидатом на губернатора Нюйоркського стейту щоб перемогти республіканського кандидата губернатора Рокефеллера, що старатиметься про перевибір.

● **Департамент рільництва** стверджує, що американці в різних видах споживають річно пересічно 104 фунти картопель на одну особу. Так було в 1961-му році, в якому мешканці ЗДА спожили всіх інших городин разом тільки по 99 фунтів на особу.

● **Дві великі летунські лінії** Амерікен Ерлайнес і Істерн Ерлайнес погодилися на те, щоб об'єднатися в одне підприємство. Коли це станеться, тоді ця летунська лінія буде найбільшим летунським приватним підприємством в цілому світі.

ПЕРЕД ВИПУЩЕННЯМ ПЕРШОЇ РАКЕТИ ЗДА З ЛЮДИНОЮ В ОРБІТУ НАВКОЛО ЗЕМЛІ.

Астронавт Джан Ґ. Ґленн, юн. перед своєю кабіною „Дружба 7", що в ній має відбутися, визначений на суботу дня 28-го січня ц. р. трикратний лет навкола Землі. На день перед тим, в п'ятницю дня 26 січня, було запляноване випущення спеціяльної ракети на Місяць з метою донести туди кабіну із різним науковим знаряддям і телевізійною камерою для фотографування поверхні цього сателіта Землі.

Сателіт „Тайрос" вислідив 50 тропічних буревіїв і гураґанів

Ню Йорк. — Сателіт „Тайрос III" минулого літа занотував своїми фотознімками 50 буревіїв і гураґанів, як про це звітували на річних зборах Американського Метеорологічного Товариства. Цей сателіт пізнавав, що твориться буревій або гураґан вже в самих початках цих стихійних катастроф. І так в липні минулого року сателіт погоди „Тайрос III" своїми фотами заалярмував бюро Погоди, що виникає гураґан Анна в південній частині Атлянтику, та що він загрожує обширові Караїбського моря. Перший сателіт погоди випущено два роки тому, але всі ці метеорологічні сателіти принесли для науки такі успіхи, що перевищили найсміливіші сподівання. Науковці вивчають виникання гураґанів та спосіб їхнього посування на північ. Це вможливлює забезпечувати населення проти гураґанів та буревіїв.

Кеннеді звітує про районові конференції членів уряду

Вашингтон. — Президент Кеннеді аж тепер опублікував звіт про ті районові конференції, які відбули члени його уряду, звітуючи про працю і пляни уряду. Ці конференції з минулого листопада показують, що „американський нарід не є вдоволений з того, що було і є, і хоче, щоб уряд діяв" в різних напрямках. На згаданих конференціях представників уряду з народом „старалися зблизити уряд до народу та при тому обмінятися думками, які допомогли б рушитися Америці вперед". Республіканці були проти тих конференцій, кажучи, що уряд старався про підтримку своєї програми в Конґресі. Навіть песимісти побачили, що конференції себе виправдали, бо коло 50,000 осіб почули про пляни і працю уряду, та могли взяти уділ у виміні думок про такі справи, як безробіття, ріст економіки проблема молоді і старших віком людей, фармерські прибутки, консервація землі та інше. Уряд у своїй праці буде керуватися вимогами народу.

Провідник демократів в Палаті сумнівається, чи вдасться ухвалити медичну допомогу старшим

Вашинґтон. — Провідник демократів в Палаті Репрезентантів конґресмен Карл Алберт з Оклягоми заявив, що він не вірить в те, щоб на цій сесії Конґресу прийшло до голосування над законопроєктом про медичну опіку над старшими особами в рямках соціяльного забезпечення. Конґресмен Алберт сказав, що „важко буде дійти до того стану нарад, що Палата мала б голосувати над цим урядовим проєктом. Проти урядового проєкту виступає Лікарське Товариство, яке називає урядові пропозиції в цій справі „соціялізованою медициною". Республіканці також є проти урядового проєкту, хоч між ними немає одностайности, якою мала б бути медична допомога старшим особам.

Українська Вільна Академія Наук влаштовує урочисте відкриття власного будинку

Ню Йорк. — В неділю дня 28 січня ц. р., о годині 5-ій по полудні відбудеться урочисте відкриття власного будинку Української Вільної Академії Наук у ЗДА, положеного при 206 Вест 100-а вулиця. Відкриття урочистих зборів з цього приводу започаткує своїм словом проф. Юрій Шевельов, після чого будуть виголошені і прочитані привітання, як теж подяка жертводавцям, що допомогли Академії набути нове репрезентативне і догідне для розгорнення наукової праці приміщення. У мистецькій частині відкриття передбачена окрема програма з виступами скрипаля Яра Меґасюка, піяністки Зої Маркович, співачки сопрано Ганни Шерей та піяніста Валима Кіпи. У зв'язку з відкриттям будинку УВАН в головній залі відбувається виставка Юхима Михайлова та мальованих килимів і тканин Докії Гуменної. Праця в новому будинку академії іде вже повним темпом, зокрема розташовані вже майже повністю у верхніх залях будинку україно-знавча бібліотека й архів, що перебувають під керівництвом проф. Володимира Міяковського.

ДІН РАСК ПРОМОВЛЯЄ В ПУНТА ДЕЛЬ ЕСТЕ

Державний секретар ЗДА Дін Раск виголошує свою промову під час конференції міністрів закордонних справ Організації Американських Держав у Пунта дель Есте. З лівого боку, поруч Раска, бразилійський міністер закордонних справ Клементіно де Сантіяґо Дантас.

Британський прем'єр Мекміллен приїде знову до ЗДА

Лондон. — Британський прем'єр Гаролд Мекміллен прийняв запрошення від Асоціяції американських часописних видавців і приїде до Ню Йорку, щоб 26 квітня ц. р. виголосити на бенкеті тієї Асоціяції промову. Секретар Білого Дому Салінґер заповів, що при тій нагоді напевне відбудеться нова зустріч през. Кеннеді з британським прем'єром. В першому році урядування Кеннеді відбулись такі чотири його зустрічі з Гаролдом Мекмілленом. Виступаючи в радіо - телевізійній сіті Британії в минулу середу, Гаролд Мекміллен потвердив, м. і., що між ними і президентом Кеннеді прийшло на їх останній зустрічі на Бермудах до згоди, що коли виявиться, що Совєти осягнули поважні користі з своїх останніх ядрових експериментів, то ЗДА й Британія відновлять власні такі експерименти в повітрі. Ту заяву Мекміллена вважають за заповідь, що ЗДА незабаром приступлять до нової серії атмосферичних атомових вибухів та що Британія погодилась допомогти до переведення тих експериментів, віддавши на ту ціль Америці до розпорядження так звані Різдвяні острови на Тихому океані. Мекміллен перестерігав своїх земляків проти „задоволення" теперішньою ситуацією у світі і проти таких настроїв, наче б Британія перейшла „у стан спочинку".

Москва знову погрожує „змести з поверхні землі" американські міста

Москва. — Совєтський військовий міністер маршал Родіон Маліновський заявив у замовленому інтерв'ю на сторінках „Правди", що Совєтський Союз може „в одинокій ядровій атаці змести з поверхні землі" всі американські промислові й політично-адміністраційні центри. Маршал Маліновський ніби відповідав на недавню заяву американського секретаря оборони Роберта МекНамари на Сенатській Комісії збройних сил, що ЗДА мають силу і змогу знищити всі найважливіші цілі. Маліновський запевнював, як військовий міністер СССР, що Совєти є „сильніші" від Америки та що вони „не стоять на місці". Водночас він таврував американські пляни щодо протиатомових схоронищ і твердив, що такі схоронища — це „публічні домовини й могили", — бо — казав він — не існує ніяких схоронищ проти атомово-водневих бомб.

В Альжирі вдалася нова демонстрація екстремістів проти уряду де Ґоля

Альжир. — Европейські мешканці в усьому Альжирі послухали заклику Тайної Військової Організації, себто підпільно - терористичної організації французьких екстремістів, і перевели в минулу середу демонстраційний 75-хвилинний генеральний страйк та після того добровільну 15-хвилинну „поліційну годину" — з перебуванням за зачиненими дверми своїх домів. Внаслідку цього головні альжирські міста були наче вимерлі а все господарське життя було спаралізоване. Правда, не можна знати, чи той послух наказам французьких екстремістів був доказом солідарности маси европейського населення, чи страху перед терористами. Демонстрація відбулась у честь альжирців, що згинули в боротьбі за „Альжирський Альжир". Військо й поліція були змобілізовані щоб не допустити до авантюр і зударів із арабами.

СССР вимагає більше посад в Об'єднаних Націях для комуністів

Об'єднані Нації. — Валеріян Зорін зголосив на руки генерального секретаря Об'єднаних Націй У Танта меморіял з домаганням признати громадянам СССР і сателітних країн найменше 80 нових видатних становищ в апараті Об'єднаних Націй. Зорін висловив при цьому переконання, що та вимога „зрозуміла і справедлива". Апарат Об'єднаних Націй охоплює 1.300 фахових посад, поділених між членські країни. Совєти давно нарікали, що вони „покривджені" та що „упривілейованими" є Америка й інші держави „західнього мілітарного бльоку". Ці претенсії і нарікання були особливо гострі під час большевицької кампанії проти покійного генерального секретаря ОН Даґа Гаммершилда. У Тант заявив Зорінові, що совєтський меморіял „буде пильно розглянений", але — за завважами коментаторів — прийняття більшої кількости громадян СССР і сателітних країн на службу до ОН ускладнене найбільше тим, що Москва не хоче визнати принципу, за яким набирається урядовців до ОН: безпосередньо й індивідуально, вибираючи найбільш кваліфіковані одиниці в різних країнах світу. Тим часом большевики вимагають щоб до Об'єднаних Націй приймати тих, кого поручить совєтський уряд, який, очевидно, в першу чергу дивиться на комуністичну благонадійність кандидатів та їх здібності виконувати — шпигунські завдання.

● **Совєтський уряд** буцім - то закинув пляни повернення Вячеслава Молотова на його становище делеґата СССР в Міжнародній Комісії атомової енерґії у Відні. Його заступник Александер Александров стане головним делеґатом.

РАСК СТВЕРДЖУЄ ЗАГРОЗУ ДЛЯ КОНТИНЕНТУ АМЕРИКИ ЗБОКУ КУБИ

Пунта дель Есте, Уруґвай. — Державний секретар Дін Раск у великій промові, яку виголосив на конференції 20-ох американських міністрів закордонних справ в минулий четвер 25 ц.м., піддав нищівній критиці комуністичну систему та ствердив, що комуністична Куба є загрозою для миру і свободи американського континенту. Він запропонував виключити Кубу тим часом з Американської оборонної Ради, існуючої в рямцях Організації американських тержав, зірвати решткиторговельних взаємин з Кубою та призадуматись над конкретними способами, як успішно поборювати всі, безпосередні чи посередні, акти підривної роботи, погроз і агресій збоку комуністичних країн.В основу своїх пропозицій Дін Раск поставив ствердження, що теперішній режим на Кубі є несумісний з цілями і принципами між-американської системи. Дін Раск розпочав свою промову від пригадки, що оце вже вдруге впродовж пів року міністри закордонних справ Америки сходяться в сонящий Пунта дель Есте для обміркування болючих справ їхнього континенту. В серпні минулого року покликано до життя Альянс для Поступу задля боротьби проти голоду, нужди, неграмотности і розпуки. Державний секретар натаврував тих в Латинській Америці, які *все ще неохоче ставляться до* соціяльно - економічних реформ, що їх вимагає наше сторіччя. Після того він піддав гострій аналізі комунізм, який не є зарадою і ліком проти нужди і розпуки, а засобом для експлуатації тих лих, щоб скріпити диктатуру одиниць і „нової кляси" — кліки пануючих. Всюди, де заволодів комунізм, заявив Дін Раск, прийшли голод і нужда. В Китаї, в Північному В'єтнамі, в Східній Німеччині — всюди прийшло банкрутство сільсько-господарської продукції і ніде нема найпримітивніших вигод для людини та найперших предметів щоденного вжитку. Дін Раск ствердив, що холодна війна припинилась би через ніч, як би тільки Совєтський Союз припинив свої агресивні дії, що їх проводить згідно з цілями, які ще недавно, на 22 комуністичному з'їзді у Москві, знову проголосив і потвердив Нікіта Хрущов. Дін Раск цитував різні вислови Хрущова, приявних на конференції в Пунта дель Есте кубинських президента Освальда Дортікоса і міністра закордонних справ Раула Рои, і доказував тими оригінальними заявами комуністичних вожаків, що Кубі залежить на пануванні совєтської і китайської комуністичних імперій у світі, а не на свободі й демократії в Південній Америці. На 35 голосувань, в яких всі латино-американські країни виступали солідарно в Об'єднаних Націях, одинока Куба 33 рази голосувала з Совєтським Союзом. Дін Раск вказував на небезпеку, яка грозить від Куби, перетвореної в арсенал комуністичної зброї. Наприкінці своєї промови Дін Раск звернувся з закликом до приявних міністрів, що треба „поставити на своє місце маленького диктатора". — Філеля Кастра, *та висловив глибоке переконання, що кубинський* нарід вернеться до сім'ї вільних американських народів. Промову Діна Раска всі латино-американські міністри палко оплескували, дармащо не відомо, чи навіть ті найбільш поміркованi його вимоги будуть схвалені потрібною кваліфікованою більшістю. Делеґати Куби цинічно сміялися.

СССР вимагає скликання Ради Безпеки для справи Катанґи

Об'єднані Нації. — Валеріян Зорін зголосив домагання, щоб „негайно" скликати Раду Безпеки Об'єднаних Націй для обміркування все ще нерозв'язаної справи чужинецьких платних військовиків в Катанзі. Резолюція Ради Безпеки з 24-го листопада мин. року уповноважувала військо ОН в Конґо вжити навіть сили, щоб виселяти з Конґа отих чужинців на службі в катанґійській армії і політичному апараті. Валеріян Зорін опер свою вимогу на останньому звідомленні шефа місії ОН в Конґо, д-ра Стура Лінера, що в Катанзі все ще перебувають військові наємники. Тим часом катанґійський президент Мойсе Чомбе заявив, що справа отих европейських наємних старшин „закінчена" та що в найкоротшому часі їх не буде в Катанзі. Совєти не дають ані сотика на утримання міжнародної армії ОН в Конґо, але вимагають від неї дій по лінії своїх інтересів. За твердженням газет, головуючий в цьому місяці на Раді Безпеки британський дипломат Патрік Дін не буде квапитись із скликуванням Ради, а спершу переведе наради з усіми її членами й імовірно скличе її в половині наступного тижня.

ГОЛОВИ 20-Х АФРИКАНСЬКИХ ДЕРЖАВ З'ЇХАЛИСЬ В ЛЯҐОСІ

Ляґос, Ніґерія. — Безпосередньо після конференції міністрів закордонних справ 20-ох африканських держав почали з'їжджатись до Ляґосу в Ніґерії голови тих держав. Приїхали етіопський монарх Гайле Селяссі, президент Сенеґалю Леопольд Сенґор, президент Ліберії Вільям Тубман і ін. Зате президенти Гани, Ґвінеї, Малі, Тунісії і Об'єднаної Арабської Республіки та король Марокка відмовились прибути туди, подавши за причину, що не запрошено прем'єра закордонно - революційного тимчасового уряду Альжиру.

У СВІТІ

● **Британський наступник престолу,** 13-річний Чарльз з офіційним титулом князя Валії, піде від травня до серпня цього року на літній курс до публічної середньої школи в Ґордонстави в Шотляндії, де свого часу вчився його батько, князь Філіпп Единбурзький. Він і надалі там залишиться і житиме спільно з 400 тамошніми учнями.

● **Палата громад в Лондоні** дебатує тепер над урядовим пляном видаткувати впродовж найближчих 10-х років майже два більйони долярів на будову нових 110 шпиталів в Англії, Валії і Шотляндії та на модернізацію багатьох інших. В Британії обов'язує так звана соціялізована медицина, себто державна опіка над недужими.

● **В Єгипті** жіночі організації повели енергійну пропаґанду між дівчатами, щоб вони не виходили заміж за жонатих уже мужчин. Закони не карають за поліґамію, проте скількість поліґамічних подруж щораз менша — завдяки господарським відносинам і більшій освіті дівчат та молодих жінок.

● **На короля Непалю,** маленької гімалайської країни, Магендру, переведено в місті Янакпут невдатний бомбовий замах. Коли він їхав на прийняття, де мав виголосити промову, кинено в його сторону бомбу, яка проте не вибухла. Атентатчика і багатьох інших арештовано, при чому знайдено при арештованих більше подібних бомб.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J

Подвиг спільноти

Опублікований в останніх числах „Свободи" двома окремими чотиристорінковими випусками бюлетень Комітету Пам'ятника Шевченкові із першим списком жертводавців та пожертв на побудову пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні — переконливе свідчення пієтизму до Шевченка серед української спільноти у ЗДА, як і доказ її національної свідомости, солідарности і сили. У відповідь на заклик Крайового Комітету Будови Пам'ятника Шевченкові, проголошений в березні 1961-го року, українці у З'єдинених Державах Америки склали протягом вісьмох місяців поважну суму у висоті $156 061.14. Протягом двох дальших місяців, до кінця грудня 1961-го року, цю суму підвищено ще не проголошеними пожертвами до $168 741.26, значить кругло до $170 000. Перебіг збіркової акції і постійна готовість до пожертв дають підстави вірити, що в найближчих місяцях 1962-го року буде не тільки досягнута, але й перевищена прелімінована Крайовим Комітетом сума чверть мільйона долярів.

Вислід дотеперішньої збіркової акції є направду достойним початком великого подвигу української спільноти у ЗДА. Важливість цього подвигу не лише в зібраній досі сумі, яка уможливить побудову репрезентативного пам'ятника, гідного імени великого поета України і світу на відповідній площі у столиці ЗДА, Вашингтоні. Так само важливий цей подвиг засягом проведеної збіркової акції: імпозантною кількістю шевченківських комітетів в усій країні, що їх засновано сто сімдесят, українських громадян та скупчень, що включилися в збіркову акцію, і ще більш імпозантною кількістю українців, що причинилися до успішного висліду теперішньої збірки своїми щедрими пожертвами. Усі ці моменти мають важливе політичне і пропагандивне значення.

Вони, з одного боку, доводять, що українська спільнота у ЗДА є реальною організованою політичною силою, яка залишається вірною українським традиціям і глибоко шанує пам'ять про великих мужів української історії. А з другого боку всі ці моменти заперечують твердження брехливої комуністичної і „прогресивної" пропаганди, що до будови пам'ятника Шевченкові не включилися широкі маси „трудової еміграції".

Тим часом, проголошення двох перших списків жертводавців це не завершення, а радше початок збіркової акції. Багато громад цю акцію ще продовжують, а деякі щойно починають чи приготовляються до її започаткування. Ця акція почнеться з новою силою та енергією знову в березні, місяці Шевченка. Тож збірковий апарат повинен докласти нових зусиль, повинен провести ще глибшу освідомчу працю, щоб у ряди жертводавців включилися тисячі тих, які досі не відгукнулися на заклики центрального і місцевих комітетів пам'ятника Шевченкові, які своїми пожертвами збільшать зібрану суму на дальші тисячі долярів.

Висловлюючи щире признання жертводавцям і збірковим комітетам за їх жертвенність і активність, треба підкреслити з признанням, що збірка на пам'ятник Шевченкові не вплинула на вплати до Народного Фонду УККА, не зменшила громадських вкладок до нього в такій мірі, як це дехто побоювався. Длятого можна з усією певністю чекати, що в нинішні січневі дні, в час посилення широкої політичної й інформативної активности української спільноти у ЗДА, веденої головним чином Українським Конґресовим Комітетом Америки та його Відділами, жертвенна українська громада, численні установи, товариства й організації і тисячні маси українського громадянства посилять свою жертвенність до Народного Фонду, даючи цим належну підтримку своїй центральній репрезентації та забезпечуючи їй солідну матеріяльну базу для її дальшої праці, щоб у березні також цього року могти знову віддати головну увагу збірковій акції на побудову пам'ятника Тарасові Шевченкові.

Тінь Кастра над Пунта дель Есте

Перші дні конференції міністрів закордонних справ 20-ох американських держав в Пунта дель Есте, в Уруґваї, присвяченої проблемі комуністичної Куби, не виправдують надій, що їх З'єдинені Держави зв'язували з тим з'їздом. Після початкового повного хаосу й „помішання язиків", ситуація в Пунта дель Есте вияснилась минулої середи вже досить виразно: на тій 20-членній конференції неможливо дістати двох третин голосів, потрібних для прийняття ухвал про будь-які поважні санкції проти Куби. Що більше, сім держав, між ними такі найбільші й найважливіші, як Арґентина й Бразилія, виразно заявили, що вони — проти політичних і господарських санкцій у відношенні до Куби Кастра. Арґументи міністрів Колюмбії і Ґватемалі, які рекомендували санкції з покликанням на добрий досвід, набутий із санкцій супроти Домініканської Республіки за режиму Трухілльо, не переконали ні одної з отих сімох держав, зате найпалкіший адвокат Куби Кастра, Мехіко, де також переводиться тепер соціялістично - націоналізаційні експерименти, став лідером опозиції проти ЗДА.

Було б помилкою називати будь-котру з отих сімох латиноамериканських держав — Арґентину, Чіле, Бразилію, Мехіко, Болівію, Еквадор і Гаїті — країнами комунізуючими чи поплентацькими. Ні одна з них не захоплюється деклʼяраціями Фіделя Кастра про його вірність марксо - ленінській ідеології, а ще менше захоплюється перетворенням Куби в арсенал зброї, масово туди доставлюваної з СССР і ЧСР, і в централю комуно-революційної акції на всю Латинську Америку. Але вони бояться будь-якої рішучої акції проти режиму Фіделя Кастра з двох головних причин: 1) щоб не спровокувати своїх сильних лівих фронтів до демонстрацій, заворушень та спроби повалити існуючі режими і 2) щоб не створювати прецеденту, що його колись можна б використати проти них самих. Південно - американські країни надзвичайно вразливі на пункті своєї суверенности і державно - політичної недоторканости. Комуністична демагогія, що вічно горлає про „єнкі - імперіялізм", використовує цю вразливість латинських американців і насторожує їх проти всього, що пахне інтервенцією. Очевидно, всі ті ліві кола не зацукувались перед інтервенцією, коли йшло про правий диктаторський режим Трухілльо в Домініканській республіці, але вони кричать проти будь-яких санкцій, коли мова про режим Фіделя Кастра.

Після трагічної помилки з 17-го квітня минулого року, коли президент Кеннеді відмовився підтримати десант кубинських емігрантів на Кубі летунською охороною і через те наче автоматично засудив той десант на невдачу, — ЗДА наставились на „леґалізм" у відношенні до Куби. Американська дипломатія вважала, що треба добитися збірних санкцій збоку Організації Американських Держав проти режиму Кастра, ізолювати його політично, перевести економічну бльокаду й спричинити цим такі труднощі на Кубі, які сприяли б тамошньому повстанському рухові й остаточно привели до упадку Кастра. Конференція в Пунта дель Есте виявляє, що ці розрахунки були помилкові, що „леґальним" шляхом, шляхом конференційних ухвал, не можна змінити режиму на Кубі. Фідель Кастро і його люди свідомі цієї ситуації. Однаково, як комуністичний міністер фінансів Куби Ернесто Ґевара на попередній конференції в Пунта дель Есте в серпні минулого року, так само й тепер кубинський президент д-р Освальдо Дортікос Торрадо стосують „примирливу" і „поміркована" тактику, наставлену на „співіснування" на словах і на дальше комунізування всієї Америки на ділах.

Цікаво, чи закордонна політика ЗДА витягне з конференції в Пунта дель Есте ту правильну лекцію, що годі триматися надто великого леґалізму у відношенні до комуністичних володарів Куби, тим паче, що всі південноамериканські держави привітали б упадок Фіделя Кастра, коби тільки не анґажувати їх безпосередньо до ворожої Кастрові акції.

ХАРЧІ — ТАКОЖ ЗБРОЯ

Журнал „Америкен Ліджен", офіціоз такої самоїназви організації Американських Ветеранів, вмістив у числі за грудень минулого року статтю на тему: чи може уряд ЗДА допомагати харчами голодуючому китайському народові? Заголовок статті „Харчі — також зброя" — дає відповідь на порушену тему. Автор статті, Генрі С. Волф, постійний співробітник цього журналу, стверджує на початку своєї статті - студії, що це гірка правда, що в той час, коли на терені ЗДА державні житниці аж тріщать від зерна, мільйони китайського населення жахливо голодують.

У зв'язку з цим часто можна почути голоси на сторінках впливової американської преси, що таке холодне еґоїстичне становище офіційних чинників ЗДА робить погане враження у світі. Багацько духовників, навіть деякі сенатори уболівають над цим... Це правда, читаємо в статті, американці здавен - давна відзначаються „м'яким серцем". Вони мають довгий і світлий рекорд міжнародного гуманітаризму, з чого можуть бути горді. Під час першої й другої світових воєн американське населення переносило важкий тягар харчового обмеження, щоб облегшити долю голодуючому світові. Згадати б допомогу для населення СССР під час страшного голоду в 1921-му році.

Проблема американської допомоги для голодуючого населення Китаю належить до питань стратегії холодної війни. Щодо цього уряд ЗДА мусів відступити від своїх традиційних самаритянських актів. Транспорти харчів до комуністичного Китаю — це те саме, пише Г. С. Волф, що транспорти зброї до цього комуністичного царства. В руках комуністів кожна хлібина — це зброя! Кожна чесна людина спішить з допомогою для того, що гине з голоду. Але цей моральний кодекс годі пристосовувати у теперішній важкій світовій ситуації до комуністичних країн.

Харчова допомога голодному Китаєві розминається зі своїм призначенням з тієї простої причини, що ця допомога буде обернена не для порятунку селянства й робітництва, але для скріплення мілітарної машини країни „червоного смока". Американська допомога Китаєві, це була б допомога комуністичній ієрархії, секретній поліції, армії, членам партії, міліції й поліції. Така харитативна допомога цій, як і кожній іншій комуністичній країні, збоку „милосердних ЗДА" дала б нагоду їм висилати свої континґентові надвишки — за кордон, для підсилювання комуністичної роботи у відсталих країнах світу, читаємо далі в цьому журналі. Свого часу президент Кеннеді виразно ствердив, що червоний Китай, не зважаючи на важку господарську ситуацію, шле харчі в Африку й до Куби. Також мала й „непокірлива" Москві Альбанія держиться на ногах хлібом, видертим з рота голодних і обдертих китайських рабів.

Автор статті пригадує читачам відомі факти про те, як совєтський уряд саботував американську допомогу у жахливі роки голоду 1921-23 в країні совєтської деспотії. Читаємо в цьому журналі про спостереження з того часу зв'язкового старшини американської місії, д-ра Г. Вокера.

Прибувши до Ленінграду, щоб там зайняти пост керівника американської допомоги жертвам голоду, цей висланець президента Гувера сконтактувався негайно з головним комуністичним „босом" цього голодуючого міста, Зінов'євим, що в той час виконував також функцію голови Комінтерну. Сердечно привітавшись, Зінов'єв радісно вигукнув: „Ви привезли харчі! Харчі — це для нас зброя!" — Почувши таке оригінальне визнання червоного достойника, д-р Вокер розгубився. По хвилинні надуми він сказав чемно, але твердо: „Містер Зінов'єв, у наших руках харчі є зброєю, але лише проти голоду"...

Зінов'єв і всі його товариші, — подає в своїх споминах д-р Воркер — ужили нашу допомогу виключно на те, щоб удержатись при владі. І тому всі ті, які співпрацювали з комуністами, мали харчі, а всі інші, важко голодували. Навіть у місяцях найбільшого голоду комуністична ієрархія і секретна поліція мали подостатку харчів.

На шляху реалізації амбітного пляну червоного Китаю: здобуття Південного В'єтнаму, Маляїв, Бірми, Сіяму, далі цілого терену Південної Азії — стоїть критична господарська ситуація в царстві „червоного смока". Дати Китаєві американську харчову допомогу — це перекреслити американськими руками долю тієї частини світу!

Автор статті в згаданому офіціозі Американського Леґіону доводить, що також господарська допомога сателітним державам Москви, навіть таким „приязним" до ЗДА, як Югославія і Польща, дуже небезпечна, просто шкідлива річ. Не зважаючи на всі свої перехвалки, Хрущов ніяк не поліпшив стану сільського господарства в СССР. Хоч приблизно, половина населення в його червоній імперії зайнята в хліборобстві, і досі там невесело з прохарчуванням населення. Тим часом у „капіталістичних" ЗДА, де лише вісім з половиною відсотків населення займається фармерством, харчів є подостатку. Що більше, кожного року держава купує у фармерів і магазинує велетенські харчові надвишки.

Який стан у сателітних країнах? — запитує автор статті. — Не багато кращий, як в країні „збудованого соціялізму". Загарбані Москвою після другої світової війни Естонія, Литва, Латвія, Польща, Румунія і Мадярщина колись не лише прохарчовували своє населення, але також експортували харчові продукти. Совєтська зона Німеччини була колись житницею німецького Райху. Естонські яйця, латвійське масло, польська шинка, румунська й мадярська пшениця, чехословацька домашня птиця і пиво — розходилися по европейських і світових ринках. Тепер не так.

Закінчуючи свою статтю, д-р Волф подає такий приклад комуністичної забріханости:

„Кілька років тому мав я змогу почути в столиці Югославії, Беоґраді, веселу історію про допомогу цій країні в рямцях УНРРА. Під час виладовування транспорту збіжжя в юґославській пристані совєтські старшини казали місцевому населенню, що це — допомога з СССР. Скептичні серби звернули увагу на те, що на мішках був напис: „Міннеаполіс". На це совєтські старшини, не вагаючись, вияснили: „Так, це американські мішки, але мука в них совєтська. Воєнні дії важко знищили нашу країну, тому в нас обмаль мішків, і ми були змушені купувати їх в капіталістичній Америці".

С. Т.

ПОЛІТИКА Й ГОСПОДАРСТВО В ЕВРОПЕЙСЬКІЙ УНІЇ

Мюнхен. — У різних великих і малих містах европейських країн поставлено пам'ятники воякам, що загинули в боях у першій світовій війні та генералам, які стояли на чолі армій у тій війні. В Лондоні, біля центральної стації — Вікторії — стоїть пам'ятник французькому маршалові Фошеві, що командував арміями західніх держав у війні проти Німеччини. Подібних пам'ятників є дуже багато.

Теперішнє покоління народів Західньої Европи мусить з гіркою іронією дивитися на ті пам'ятники. Так колись згадував „тяжкі діла" нашої історії Т. Шевченко, коли писав:

За що ж ми билися з ляхами?
За що ж ми різались з ордами?

Бо з того роздору скористалася, як тоді, так і тепер, Москва. Пам'ятники поляглим, поставлені в різних столицях Европи, — це свідоцтво політичної короткозорости урядів різних західніх країн, що не вміли, порозумівшись між собою вчасно, в зародку задушити те лихо, яке тепер загрожує цілому світові — російський большевизм. Схаменулися люди аж тоді, коли пожежа запалала в різних кінцях світу.

Тепер, після другої світової війни, західні европейці зрозуміли, що тільки політична й господарська єдність може їх урятувати від московської неволі. Перші несміливі кроки в цьому напрямі зроблено десять років тому. Тепер, на недавній нараді міністрів шістьох держав Спільного Ринку в Брюсселі (Італія, Франція, Люксембурґ, Західня Німеччина, Бельгія, Голляндія), після довгих і виснажливих переговорів, намічено плян дальшого господарського об'єднання на полі сільського господарства: до 1970-го року мають бути скасовані всякого роду мита на продукти рільництва між цими державами. Уже тепер починається значне зниження мита на продукти рільництва на території країн Спільного Ринку.

Можна сказати з певністю: коли б не було загрози з Москви, то й досі не створився б Спільний Ринок шістьох держав Західньої Европи. Отже — не буває лиха без добра. Успіх тих держав на господарському полі заохотив також і інші держави наблизитись до господарського об'єднання з Спільним Ринком. Парлямент Англії затвердив плян свого уряду прилучитися до Спільного Ринку, і навіть далека Ірляндія заявляє що вона хоче бути його членом, бо Ірляндія „завжди належала до Европи".

Звичайно, інтеґрація західніх країн у Спільному Ринку принесе з вигодами також певні труднощі для господарств деяких держав. Наприклад, сільське господарство Західньої Німеччини або Англії не стоїть на такому високому рівні, як господарство Голляндії, і тому Спільному Ринку конкуренція голляндських сільськогосподарських продуктів буде для інших країн дошкульною. Сільське господарство Франції, хоч не може рівнятися з сільським господарством інших країн Спільного Ринку, але дає дуже дешеву продукцію у великих масах. Обниження мита на продукти рільництва між країнами Спільного Ринку дасть Франції можливість продавати їх в ширшому розмірі. Це приведе до заспокоєння французького селянства і дозволить урядові де Голя скасувати субвенції, які одержують селяни від держави, щоб продавати свої продукти по дешевій ціні за кордоном.

В пляні Спільного Ринку намічено ліквідацію державних субсидій сільському господарству взагалі. Це примусить селян - хліборобів до більшої раціоналізації свого господарства: від зернової продукції на експорт хлібороби переходитимуть до інтенсивного господарства, кооперації для поліпшення рільництва і т. п.

В Західній Німеччині, де бракує робітної сили в фабричних підприємствах, сподіваються, що селяни, нездібні витримати конкуренцію з імпортованими продуктами рільництва, перейдуть до міста. Лишаться в сільському господарстві тільки ті, що вестимуть своє господарство на високому рівні, даючи доброї якости дешеві продукти.

Очевидно, господарська злука держав Спільного Ринку змінить їх і політично, чого дуже боїться Москва. Таким чином взаємна залежність політики і господарства творить „нову імперію" в Західній Европі.

Viator

Секретар торгівлі про зменшення торгівлі з комуністичним бльоком

Вашингтон. — Секретар торгівлі Лютер Г. Годжес ствердив, що в четвертій чверті 1961-го року видано дозволів на продаж товарів до країн комуністичного бльоку на суму $7,800,000. В першому кварталі минулого року ЗДА продали до комуністичних країн товарів на суму $23 мільйони, в другому — на $13 мільйонів, а в третьому на $12 мільйонів. Годжес сказав, що уряд Кеннеді не обмежує торгівлі з комуністичним бльоком, але загострення політичних взаємин із Москвою внаслідок берлінської кризи спричинило автоматичне зменшення експорту до СССР і його сателітів. Годжес сказав, що ЗДА не повинні продавати комуністам тих товарів, що мають воєнне значення, але торгувати іншими товарами з комуністами треба бо комуністи купують без обмежень товари в інших европейських державах.

● **В столиці Південної Кореї** Сеулі тамошня керівна військова хунта судила генерала Кіма Унґ Соо за те, що той послухав американського генерала Картера Мекрудера, команданта військ ОН в Південній Кореї, і не зняв із свого відтинку на фронті військ для підтримки революції проти тодішнього леґального уряду. Американський амбасадор буцім-то дістав з Вашинґтону доручення вглянути в цю справу і вжити відповідних заходів перед нинішніми південно - корейськими властями.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

У СПРАВІ 40-РІЧЧЯ ГОЛОДУ В УКРАЇНІ

Прочитавши в „Свободі" з 19-го січня ц. р. статтю „Сорокліття великого голоду в Україні", підписану П. З., про те, як уряд Леніна в Москві та йому підлеглий уряд Раковського в Харкові затримували допомогу голодуючій Україні в 1921/22 роках, хочу від себе додати наступне:

Працюючи влітку 1922-го року в Полтаві, я чув, що в місті в той час були якісь невеличкі харчівні, де дітям давали якесь молоко, сухарики та ще щось. Організовані ті харчівні були американською АРА. Щождо допомоги харчами старшим особам, то й чутки не було.

Вже в час НЕП-у, тоді, коли пшеницю вільно продавали по 90 копійок за пуд (дешевше, як до першої війни), ка сало й циган не був ласий, в 1926 р. по мучних крамницях та при млинах, разом з борошном з українського зерна, необмежено, навіть з заохоченням, продавали населенню білу „як сонце" муку, в біленьких мішечках, вагою, здається, по 10 кілограмів. На мішечках тих було тавро „АРА". Населення ту муку називало „американкою" і радо на неї накинулось. Та що ж: паляниці з тієї муки були білі, смачні, хороші, але на другий день їх не можна було їсти, бо вони робилися солодко - нудними, м'якими, небезпечними для споживання. Щоб не валявся „святий хліб" по смітниках та під ногами, треба було ті паляниці з американської муки закопувати на городі в землю. Цю сталося з тією мукою, яка пролежала по якихось засекречених совєтських складах від 1921 до 1926 року, хай скажуть фахівці - мірошники Якби з тією мукою не сталося такої оказії, то, мабуть, аж до війни, на потреби воєнні, лежала б та мука засекреченою і населення так би й не довідалось про ту допомогу Україні мукою.

І. Д.

ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ В НЮ ЙОРКУ

У „Свободі" з 18-го січня ц. р. було подано про проголошення Українського Дня в Ню Йорку заступником посадника п. Р. Вагнера в дні 16-го січня ц. р. В повідомленні сказано про ряд осіб, які брали участь в згаданій церемонії, але, на жаль, не згадано про кількох членів Осередку СУМА ім. ген.-хор. Т. Чупринки в Ню Йорку, а саме — двох юначок і двох юнаків у сумівських одностроях і з сумівським прапором.

Корнель Василик

Представник Осередку СУМА в Об'єднаному Комітеті в Ню Йорку.

СНІГОВА КОРОЛЕВА

Маєте серце із криги,
Треба його розтопить,
Треба з дитячої книги
Казку згадати на мить.
Причарувала хлопчину
Раз королева снігів.
Тихо на серце-крижину
Холод зими нанесів.
А хуртовина лихая
Всюди сліди заміта.
Гей, рятуватиме Кая
Дівчина бідна ота.
Ластівка милая, Герда,
Вірна дитяча душа,
Швидко, спокійно і твердо
В путь невідому руша.
Всі подолала завади,
З Каєм вернулась, і знов
Квітнуть сади та левади,
Сяє, як сонце, любов...
Казка з дитячої книги!
Радість і щастя на мить!
Маєте серце із криги,
Треба ж його розтопить!

ПАВЛО ФИЛИПОВИЧ

Ю. Гайдай

АГАПІЙ ГОНЧАРЕНКО

(2)

*

Незабаром Агапій був уже в Лондоні, в колі Герцена, Мадзіні, Оґарьова. Це в цьому колі вперше після декабриста Рилєєва і востаннє в російській політичній думці сформувалась ідея рівноправности націй імперії і федерації їх у вільній спілці. Агапій Гончаренко був тим, хто в цьому колі інформував про новий визвольний рух і відродження України. Вістка про смерть Шевченка дуже вразила Гончаренка.

У Лондоні Гончаренко забезпечував свою матеріяльну незалежність працею як фахівець старовинних монет у Британському музеї, як викладач російської мови, як складач у друкарні тощо. Він влаштував безплатну кватиру і харчування для незаможних емігрантів. Аж ось надійшла вістка про вибух визвольного руху в Греції, і козак-священик подався до тої країни на допомогу:

„Я любив греків, більше за всіх мав з ними діло, кров закипіла в моєму серці..." — писав про це пізніше Агапій Гончаренко. Цікаво, що польські політичні еміґранти на Близькому Сході привітали нашого козака-священика почесним обідом у Смірні. Гончаренко заробляв у Греції як коректор латинсько-грецького словника. В Єрусалимі російський консул хотів був його арештувати, а в Олександрії підкуплений тим же консулом бандит поранив Агапія Гончаренка ножем. Нарешті, Гончаренко знаходить притулок в Атенах і тут 6-го червня 1863 року офіційно стає грецьким громадянином.

Але цей козак-священик не був роджений для спокою. В ті часи Аляска і Алеутські острови належали Росії. На Далекому Сході з'явились перші втікачі з України. У Гончаренка визрів плян переїхати до З'єдинених Держав, щоб звідти провадити революційну пропаґанду в підросійській Алясці і далекосхідньому Сибіру.

*

Першого січня 1865 року з корабля, що прийшов з Лондону до Бостону, вийшов на американський берег чоловік дивного вигляду. Одежа і довге волосся нагадували в ньому священика. А міцний сухорлявий стан і характеристичні полтавські риси обличчя говорили про його козацьке походження. Це був Агапій Гончаренко, „український козак-священик", як він сам себе часом називав, перший український політичний еміґрант в Америці. Він мав тільки 33 роки, але ці роки були сповнені великих пригод і трудів, що почались у Києві, продовжувались на Близькому Сході і в Лондоні.

Гончаренко прибув на американський континент не життя своє рятувати і не доляри наживати. Він привіз із собою пляни великої діяльности. Маючи в кишені особисту рекомендацію знаного тоді в світі провідника руху „Молодої Европи" Джузеппе Мадзіні, Гончаренко подався з Бостону до Ню Йорку. Сто років тому Ню Йорк ще не був столицею розсіяного по світу українства, і Гончаренко перших своїх друзів знайшов серед греків та італійців. Він одружився з італійською красунею і патріоткою, в домі якої бували видатні провідники визвольного руху Італії — Орсіні, Фарреті, Ґарібальді. Вона вивчила рідну мову Гончаренка і стала вірною подругою в усіх його бурхливих пригодах в Америці.

В діях і плянах Агапія Гончаренка поєдналась фантастичність з незвичайним реалізмом і діловитістю. Гончаренко вирішив організувати в Америці базу для визвольної діяльности у далекосхідніх краях російської імперії, до якої тоді належала також Аляска. Поодинокі українці появились дуже рано на Далекому Сході. Одним із перших відкривачів Чукотки був український авантюрний мандрівник Павлуцький. Гончаренко уявляв, що всі козаки, які здавна появились на Алясці, Камчатці, на Амурі і Алеутських островах, були запорізького походження. Це була помилка. Але ця помилка скоро стала правдою, бо ще за життя Гончаренка його земляки з Полтавщини та інших українських областей стали головною складовою частиною населення Далекого Сходу. В уяві Гончаренка вставала Тихоокеанська Україна, як велика республіка земель на Амурі, Камчатці, Алясці, Алеутських островах. В 1911-му році на візитній картці Гончаренка ця Тихоокеанська Україна була накреслена у вигляді географічної мапи. Гончаренко, який ненавидів „тюрму народів" і, подібно до Герцена й Бакуніна, мріяв почати визволення з Далекого Сходу й Сибіру, вирішив почати з Аляски. Якраз у той час ні Росія, ні Америка не були дуже зацікавлені в тих пустельних районах. Росія продала Аляску З'єдиненим Державам за сім мільйонів долярів. Купивши Аляску, Америка не зразу дала їй статус окремої територіяльної одиниці. Як і на підвладній Росії Чукотці, на підвладній З'єдиненим Державам Алясці було в той час чимало авантюрників, що хотіли легкої наживи коштом місцевого населення. Гончаренко двадцять років боровся за надання Алясці самоуправи і за її розквіт, зокрема за те, щоб вихідці з Російської імперії мали свою церкву, школу, пресу. Він став найбільшим знавцем Аляски і здобув собі в ЗДА славу, як фахівець у справах Аляски.

*

Гончаренко ще в Ню Йорку підготувався до реалізації свого завдання. Він заощадив три тисячі долярів, працюючи як різьбар, як професор богословія в Сейнт Джан Коледжі, як засновник і священик першої в Америці православної парафії, як співредактор арабського видання Біблії. Гончаренко виїхав у Сан Франсіско. Тут він заснував друкарню та газету для Аляски, що виходила англійською, російською і українською мовами під подвійною назвою „Аляска Геральд — Свобода". Так став він засновником нашої преси в Америці. Двадцять років пізніше назву Гончаренкової газети „Свобода" перебрала нова українська щоденна газета в Ню Йорку, що виходить і понині 68 років у виданні УНСоюзу. Гончаренко видав для Аляски також англійсько-російський словник.

Свято Державности і Соборности в Дітройті

(Д. К.). — Цьогорічне відзначення свята державности й соборности України започатковано проклямаціями губернатора стейту Мишиґен і посадника міста Дітройту.

День 22-го січня проголошено Українським Днем у стейті Мишиґен 18-го січня в Ленсінґу, проклямацією губернатора стейту. Джан Б. Свейнсон в присутності заступника губернатора Джана Лесінського, та численної української делеґації з Дітройту під проводом заступника голови метрополітального Відділу УККА Василя Довганя, адв. Ст. Луцького та „князівни" Дітройту на 1961 рік п-ни Адріянни Лопотяк. Князівну Дітройту вибирають кожного року на Княжих Вечерницях Метрополітального Відділу УККА. (Відбудуться цього року в суботу 3-го лютого).

Того ж 18-го січня новий мейор Дітройту, Жером Каванаг проголосив день 22-го січня Українським Днем у місті Дітройті. Проклямацію вручила делеґації п-на Маруся Бек, радна міста Дітройту.

Делеґацію очолювали голова метрополітального Відділу УККА в Дітройті, д-р Григорій Тренд і правний дорадник Відділу адв. Денис Квітковський.

21-го січня в день святочної академії під проводом проф. Стефана Віхара, діючого заступника голови УККА в Дітройті, піднесено український прапор на новому ратуші міста Дітройту. Церемонії доконала знову ж Маруся Бек. Прапор підготовила п-і Тетяна Мойсюк. Фотографи обох великих американських щоденників Дітройту, ранній „Дітройт Нюс" і вечірній „Дітройт Фрі Прес", помістили знимки на своїх сторінках.

Того ж 21-го січня, о год. 3-ій п. п. в залі Українського Народного Дому при вул. Мартин відбулася Святочна Академія.

Того ж дня, в тій же годині, в Гемтремк, в середині великого Дітройту, тамошній відділ УККА, під проводом п. Володимира Тустанівського влаштував друге українське свято державности й соборности.

Свято відкрив діючий голова метрополітального відділу УККА в Дітройті проф. Стефан Віхар, і вказав на значення святкування Дня Української Державности. Святочну промову виголосив д-р Володимир Лисий. Він відтворив образ епохальних днів української національної революції та зазначив рівночасно, що державно - національну самостійність України можливо здобути тільки в союзі з демократичним західнім світом, бо хоч Москва проповідує національне визволення народів, то це тільки для пропаґанди, бо в суті вона заперечує право на національне існування інших, крім московського, народів.

Відоме сопрано, п-і Валентина Биковець, при фортепіяновому супроводі п-і О. Дубрівни - Соловій, по - мистецьки відспівала „Ой, поля ви, поля", слова Ю. Кониського, муз. В. Барвінського та „Не забути юних днів" — слова І. Франка, муз. М. Лисенка. Григорій Назаренко, відомий бандурист, виконав „Пісню про Петлюру" до слів Григорія Китастого, „Ой, у лузі вогонь горить" та „Ой, у мене був коняка", музика до пісень самого ж Гр. Назаренка.

Метрополітальний відділ УККА вислав до Білого Дому, державного департаменту та конґресменів лист, у формі резолюцій зі свята, що в них кажеться:

1. Не буде миру в світі доти, доки навіть одна тільки нація не буде вільною; 2. З'єдинені Держави Америки мусять знову виконувати свою історичну ролю — боротьби проти колоніялізму в усякій формі; 3. Вітаємо мужній виступ амбасадора ЗДА до Об'єднаних Націй, Адлея Стівенсона, котрий офіційно заявив в імені свого уряду, що комуністична Москва є одною з колоніяльних потуг і, що Україна була насильно позбавлена своєї державности і проти волі свого народу включена в систему СССР; 4. Відкидаємо, як історичну фальшиву і політично шкідливу заяву державного секретаря Діна Раска, про те, що Україна є складовою частиною якоїсь „історичної Росії".

„Дітройт Нюс" від 22-го січня, щоденник з майже мільйоновим тиражем, помістив статтю пера Джеймса К. Андерсона на тему святкувань під таким гарним наголовком: „Тут повіває український прапор; це ж день Свободи", а „Дітройт Фрі Прес" помістив велику знимку з піднесенням українського прапору на міському ратуші й під знимкою подав таке вияснення: „Україна була колись вільною від совєтського панування й члени Українського Конґресового Комітету Америки, метрополітального відділу Дітройту зібралися під будинком міста, в неділю рано, щоб піднести український прапор і відсвяткувати 44-у річницю незалежности. В околиці Дітройту живе 42,000 американців українського походження".

А. Б.

Пані Маруся Бек передає Декларацію про Український День.

Мейор Бінґгемтону проголосив день 22-го січня ц. р. Днем Української Незалежности

(Е. В.) — Цього року, як і в попередніх чотирьох роках, демократичний мейор міста Бінґгемтону, Н. И. Бирнс проголосив понеділок 22 січня Днем Української Незалежности. О год. 9 рано в приявності представників українських громадських та молодечих організацій і представника місцевої англомовної преси, в неприсутності мейора, його заступник Т. В. Маврер вивісив український прапор на щоглу місцевого ратуша.

Проклямацію Дня Незалежности підписав сам мейор Борнс в п'ятницю 19 січня 1962 р. Новістю в цьогорічній проклямації є розділ, в якому наводиться міжнародноправний контраст між визволенням і усамостійненням африканських народів, і поневоленням, русифікацією та експлуатацією европейського народу — України.

Святочна Академія, у співпраці всіх місцевих українських громадських та молодечих організацій відбудеться, з огляду на технічні перешкоди, в неділю 4-го лютого о год. 5 по пол. в залі Української греко-католицької парохії св. Серця. Святочну Академію попередить молебен в намірені українського народу в церкві згаданої парохії.

З НАШИХ БУДНІВ

ПО ЙОРДАНІ

„Явился єси днесь Вселенній . . ."

Отець - парох проспівав кондак, глас 4-ий, покропив свяченою водою три покої, кухню, сінки та й ще хлюпнув кропилом до сховку на одежу, кажучи, що дідькові ніколи не можна вірити: ти викуриш його з кімнати, а він сховається в „клозеті".

— Ну, з нашої хати дідько виполошений принаймні на два роки, — промовив господар дому, цілуючи хрест.

— Чому ви такі певні в цьому?

— У нас, прошу отця, вже були з свяченою водою, — пояснила господиня дому, — за новим стилем. Так, що цього року наша хата два рази покроплена.

— Хто ж тут був? Коли? — здивувався о. парох.

— Та були отець Василь з церкви св. Миколая . . . Прийшли на наш Новий Рік, замість новолітувати — хату покропили.

— Дивно, — сказав о. парох. — Та ж ви, хіба, знаєте, що належите до моєї парафії, яка обходить Різдво за старим стилем?

— Ми то знаємо, — почухав потилицю господар дому, — але о. Василь, як новий у нашому місті, ще відав цього не знає. Правда, ми часом заглядаємо і до його церкви, бо нам по дорозі . . . Він, видно, взяв нас за своїх парафіян і, ходячи з кропилом, заблукав сюди, на вашу, так сказати територію.

— Та як би воно не було — забрала голос пані господиня, — приходить священик з кропилом, годі сказати йому — забирайтеся, отче, бо в нас Йордану ще не було! Ми святкуємо за старим стилем!

— Так, так, — похитав головою о. парох і присів на ослінчику, дармащо поспішав далі в дорогу і мав авто на „дабел-паркінґу" — Воно то, правда, жаден гріх і жадна образа Божа коли хата покроплена два рази в році, але якийсь порядок мусить бути, мої дорогі. Я потелефоную отцю Василеві, що ви — мої парафіяни, щоб він мені на будуче не заскакував у мій виноградник.

— Та знаєте, отче, може наразі не телефонуйте, — знову почухав потилицю господар дому, типовий чухраїнець, до речі сказавши.

— А то чому?

— Бо ми ще порадимось з дружиною . . . Ми ще надумаємось, правда?

— Так! — сказала резолютно пані господиня. — Ми хочемо переписатись до його парафії. До св. Покрови.

— О, таке діло! — почухав цим разом голову о. парох.

— Нам ближче до св. Покрови, прошу отця, — виправдувався господар хати. — Я обрахував, що до св. Покрови треба нам їхати півгодини, а до нашої церкви сорок хвилин. Але ми ще не знаємо . . . Ми надумаємось.

Отець парох зідхнув і встав з ослінчика.

— Ну, то надумайтесь, мої дорогі, і дайте мені знати, куди ви наставились — сюди чи туди. Щоб на другий рік не вийшло таке диво, що я приходжу хату кропити, а ви збираєтесь паску святити . . .

Ікер

● Грецький прем'єр Константин Караманліс дістав у парляменті вотум довір'я 173 голосами проти 111. Опозиція оскаржувала його, що під час останніх виборів його партія вживала неетичних метод пропаґанди.

Посадник міста Бріджпорту, Конн. Семюел Тедеско підписує в присутності української делеґації проклямацію Дня Української Незалежности. На фото: по середині посадник С. Тедеско, по його правій стороні Христя Сливінська, по лівій Людмила Фалько. Стоять від ліва: Володимир Чубатий — голова УККА, Петро Сливінський — секретар 30-го Відд. УРСоюзу, Впр. о. Петро Опаренко — парох православної церкви Йорк вул., Впр. о. Остап Кропельницький — парох православної церкви Біч вул., Анатоль Фалько — голова Відділу 334 УРСоюзу, Анна Чернявська — голова Жіночого Т-ва ім. Ольги Бассараб, Впр. о. Ярослав Шуст — парох української католицької церкви, Мирослав Стахів — секретар СУК „Провидіння".

ЗАТЬКИ! ЗВ'ЯЖІТЬ ЗАМОЛОДУ ВАШИХ ДІТЕЙ З НАЙСТАРШОЮ, НАЙБІЛЬШОЮ Й НАЙБАГАТШОЮ УКРАЇНСЬКОЮ НАЦІОНАЛЬНОЮ УСТАНОВОЮ ПОЗА МЕЖАМИ БАТЬКІВЩИНИ, ЯКОЮ Є УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ, ЩОБ ЗАПЕВНИТИ ЇЙ КРАЩУ БУДУЧНІСТЬ, А НАШІЙ ГРОМАДІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ НОВОГО СВІДОМОГО ЧЛЕНА!

У поширюванні правди про Україну

Восени минулого року велике німецьке видавництво Bong u. Co. Verlag, (20a) Uelzen-Hann., Ringstrasse 4, яке існує понад 90 років, видало велику збірну працю англійською мовою "Russian Bolshevism."

Чепурно видана книга складається з розвідок українських науковців, об'єднаних в Незалежній Асоціяції Совєтознавців: проф. д-р Ю. Бойко вмістив у цій книзі дві свої праці. Одна з них показує залежність ленінізму - сталінізму від ідеології російського народництва; в другій — розкрито ідейний зв'язок в розв'язанні національної проблеми між царською і совєтською Росією; проф. д-р О. Кульчицький дослідив праці російського філософа Бердяєва, як аналітика російськости большевизму; доц. О. Сулима насвітлила цікаве питання: як рос. вчені, письменники й публіцисти передчували неминучість приходу большевизму в Росії.

Праці згаданих українських вчених оперті на величезному матеріялі з різних мов. У цитатах і посилках використано кілька сот різнородних джерел. Книга щойно останнім часом іде до продажу. Її ціна в заокеанських країнах — 6 долярів, у Німеччині — 23 нім. марки.

Видавництво надіслало від себе 1 примірник книги „Російський большевизм" Його Ексцеленції Архиєпископові І. Бучкові. Його Ексцеленція відгукнувся на цей подарунок сердечними словами подяки спеціяльним листом, який звучить так:

Апостольський Візитатор для українців у Західній Европі. Рим, дня 12 вересня 1961 року.

До Хвального Видавництва Бонґ і Комп., Уельзен. Вельмишановні Панове! Будьте ласкаві прийняти мою найкращу подяку за ласкаве надіслання одного примірника цінної книги „Російський большевизм", яка містить у собі праці трьох українських вчених і добрих знавців Східньої Европи та особливо московського комунізму. Книга насвітлює більш, як на 300-х сторінках ніщо інше, як тільки правду про нинішній большевицький світогляд і про московський імперіялізм, який становить небезпеку для західнього та для всього нині ще вільного світу. Навряд, чи треба доводити, що останні політичні події дають лише непохитні докази до цього. Слід було б побажати, щоб цей твір українських вчених служив не тільки засобом освідомлення загалу, але також і енергійним попередженням перед страшною небезпекою знищення, щоб усі вільні народи з'єдналися для рятунку своєї свободи в справедливості й мирі.

Прийміть вислови моєї пошани

(—) Іван Бучко, Архиєпископ Левкадійський, Апостольський Візитатор.

Шевченківський Фестиваль у Гемстеді

Заходом Ювілейного Шевченківського Комітету на чолі з інж. Сергієм Небожинським у Гемстеді на Лонґ - Айленді відбувся фестиваль, присвячений сотим роковинам з дня смерти Тараса Шевченка. Ця імпреза відбулася у неділю 3-го грудня 1961 р. в залі гайскулу.

Ювілейний комітет доклав великої роботи, щоб достойно вшанувати Т. Шевченка. Комітет свою мету осягнув, за що йому належиться признання і подяка. Перед початком концерту в залі вже було коло чотирьох соток людей.

З лівого боку сцени на краю рампи було приміщено оригінальний портрет Т. Шевченка (підписаний датами 1861 — 1961) роботи нашого відомого маляра п. Кучмака Івана.

Коли завіса відкрилась, на сцену вийшли бадьорі і усміхнені, у вишиваних сорочках хористи чоловічого хору „Гомін України" під дириґентурою Юрія Гураля і плавно залунав „Заповіт".

Вступне слово англійською мовою виголосив наш багаторазовий конферансьє і керівник імпрез Юрій Дранс.

Виконання програми почалось групою молодих і завзятих танцюристів (хлопці і дівчата) під керівництвом Романа Петрини. Виконали в'язанку українських танців: „Коломийка", „Гуцулка" і сольо „Запорожець" виконав Богдан Платинський. Його гарний стрій і добре виконання захоплювали глядачів і викликали рясні оплески.

Поему „До Основ'яненка" англійською мовою деклямувала пані А. Бродін.

Потім виступив мішаний хор української католицької церкви св. Володимира — дириґент С. Марусевич. Виконали: „Козака несуть" — муз. Леонтовича, „Ой загуду, загуду" — муз. Гайворонського і „Засяло сонце золоте" — Недільського. На закінчення першої частини дитяча танцювальна група при церкві св. Володимира (директор пані Міля Осененко) у розкішних народніх строях виконала добре „Коломийку", „Козачка", а сольо „Чумак" чудово виконав Вакулінський, який зібрав рясні оплески.

Другу частину почато рефератом „Шевченко і його значення", — П. Сагайдачний.

Українська фахова танцювальна група під керівництвом Дж. О. Фліса, грав на акордіоні Том Шепко, звеселила залю своїми „Косарями", „Катрусею" — дует, „Гуцулочкою", „Квартетом" і „Веснівкою". Пані Іванна Солтис по мистецьки продеклямувала деякі твори Шевченка.

Чоловічий хор „Гомін України" під керівництвом Ю. Гураля проспівав „Думи мої" — муз. Козака, аранж. Гураля, сольо виконав Ів. Капчак, баритон приємного тембру. „Садок вишневий" — муз. Гнатишин, „Найкраща нічка" — сольо п. Сагайдачний, „Коби скорше з гір Карпат" — муз. Кириченка.

Кінцеве слово виголосив Юрій Дранс.

Весь прибуток із концерту призначений на побудову пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашинґтоні.

П. С.

Уневажнили пашпорти комуністичних провідників у ЗДА

Вашинґтон. — Представник державного департаменту повідомив, що він уневажнив пашпорти деяких комуністичних американських провідників. Між ними є колишня голова партії 71-річня Елізабет Ґирлі Флинн та редактор партійного органу „Ди Воркер" Джеймс Е. Джексон. Вони обидвоє були делеґатами на 22-гий Конгрес комуністичної партії в Москві в листопаді 1961-го року. Державний департамент не хотів виявити, яке число комуністів має до 30-ох днів віддати свої закордонні пашпорти, але гадають, що це число не є велике. Члени Конґресу не є вдоволені з того, що комуністи мають право домагатися, щоб вони могли під час переслухань побачити тих, які їм закидають приналежність до комуністичної партії. Конґресмен Френсіс Волтер домагається відкликання того зарядження державного департаменту.

Передбачають, що експорт становитиме понад $20 більйонів

Ню Йорк. — Крайова Рада Закордонної Торгівлі, що є провідною організацією в ділянці торгівлі з закордоном, передбачає, що експорт цієї країни в 1962-му році становитиме $20,500,000,,000. Одночасно передбачає ця сама Рада, що платничий дефіцит ЗДА в цьому році винесе коло $3-ох більйонів. Імпорт в цьому році мав би зрости до $1[illegible],300,000,000, а в минулому році його передбачали на $14,500,000,000. Збільшення імпорту буде спричинене тим, що ЗДА в 1962-му році вже не відчуватимуть жадної економічної знижки, як це було в 1961-му році. Платний дефіцит в 1958 році виносив $3.5 більйона, в 1959 — $3.9 більйона, в 1960 — $3.8 більйона.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта - це сила

ШАЛЛЕР І ВЕБЕР

Відомо, що Америка — це край найбільших можливостей. Ніде інде люди не осягають таких успіхів в розмірно найкоротшому часі, як в Америці, якщо тільки виявлять знання, енергію і впертість у своїй праці. Багато українців дали на це доказ, і то в різних ділянках життя — в науковій, мистецькій чи торговельній діяльності.

Я не одинокий, що згадую тут про одну таку людину, яка осягнула своїм фаховим знанням, енергією і працею великий успіх в бизнесі. Вже багато нюйоркських газет звернули увагу на Фердинанда Шаллера, який є власником фірми „Шаллер і Вебер", яка виробляє першорядні ковбаси й ковбаски і продає покупцям різні роди м'яса та домашню птаху найпершої якости. Тому й ця фірма не нарікає на брак покупців: у 6-ох великих крамницях цієї фірми завжди повно людей. Початки фірми „Шаллер і Вебер" були дуже скромні. Вони розпочали від одної малої крамниці з м'ясними продуктами в Йорквілі. Працювали, не дивлячись на годинник і на пору дня. Сьогодні фірма має шість великих крамниць і великий дім в гарній дільниці Асторії, де виробляються ковбаси. Між покупцями були і є також численні українці. Фердинанд Шаллер походить із Нойгавзену біля Штутґарту. Він і його дружина Маріянна мають четверо синів. Недавно вони святкували 25-річний ювілей фірми, яка далі ступає на шляху свого успіху, приносячи вдоволення не тільки власникам, але й всім численним покупцям м'ясних виробів фірми. (Огол.)

Б. Б. С.